

ni kénytelen külföldi zsidó politikai menekültekből és más menekültekből kerülnek ki.²¹

A kivándorlásokkal kapcsolatos új román irányvonal nemcsak azért gerjesztette haragra a németeket, mert hátráltatta a végleges megoldás programját, hanem azért is, mert ellentétes volt arabbarát politikájukkal. Emellett nyugtalanította a németeket a románoknak a bel- és külföldi zsidók iránt tanúsított, viszonylag elnéző bánásmódja is, amit a magyarok ürügyként hoztak fel a deportálások július eleji leállítására. A német külügyminiszterium berlini és budapesti tisztviselői, akiket aggodalommal töltött el, hogy a román álláspont a zsidókérdésben megváltozott, júniusban és júliusban élénk kampányt folytattak, hogy javítsanak a helyzeten.²² Lázás diplomáciai manővereiket tükrözték Andreas Schmidt *Volksgruppen*-vezetőnek és társainak a romló romániai helyzetről és különösen Mihai Antonescu működéséről Berlinbe küldött jelentései is.²³

Június 30-án, Veesenmayer ismétlődő beszámolói nyomán, von Thadden érintkezésbe lépett Killingerrel, és kérte annak az állítólga a kolozsvári román főkonzulátusról származó hírek a megerősítését, miszerint a határon átszökött magyar zsidókkal Romániában politikai menekülteként bánnak, és lehetővé teszik továbbutazásukat Palesztinába.²⁴ A hírt Killinger július 14-én megerősítette.²⁵ Előző nap Wagner Killinger-nél is és Heinrich Müller SS-Gruppenführernél, a Gestapo főnökénél is panaszt tett amiatt, hogy a román kormány tétlenül nézi magyar zsidók kivándorlását Palesztinába.²⁶ Július 26-án Killinger kénytelen volt megerősíteni, hogy Antonescu marsall valóban kienged zsidókat Romániából, hogy a magyar zsidóknak szabad mozgásuk van az országban, és hogy a zsidók iránti türelem általában véve nő.²⁷ Augusztus 8-án Wagner azzal a javaslatlal fordult Ribbentrophoz, hogy Killingeren keresztül kérjék fel a marsallt a Romániában érvényben lévő zsidóellenes törvények maradéktalan alkalmazására.²⁸ Ehhez Wagner augusztus 14-én meg is kapta Ribbentrop hozzájárulását²⁹, ám ekkor Románia már fél lábbal kívül volt a háborún.

Az Antonescu-kormányának az átállás előtti néhány hónapban zsidóügyekben elfoglalt álláspontját összegzi az a nyilatkozat, amelyet Grigore Gafencu és Vespasian V. Pella juttatott el a genfi Román Bizottsághoz.³⁰ A szigorúan titkos nyilatkozat szerint:

- a román kormány maximális jóindulatot tanúsított a Magyarországról elmenekült zsidók iránt, és az év folyamán közülük 2500 fő számára lehetővé tette az ország elhagyását;
- több ízben erélyesen felemelte szavát a magyar kormánynál a magyarországi és észak-erdélyi román nemzetiségű zsidók érdekében,